

HE 297/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetun lain sekä biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta.
Talousvaliokunta, 12.1.2023

Suomen ilmastopaneeli

Markku Ollikainen, Jyri Seppälä, Antti Arasto, sihteeristö Sally Weaver

<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+297/2022>

Hallituksen esityksen sisältö

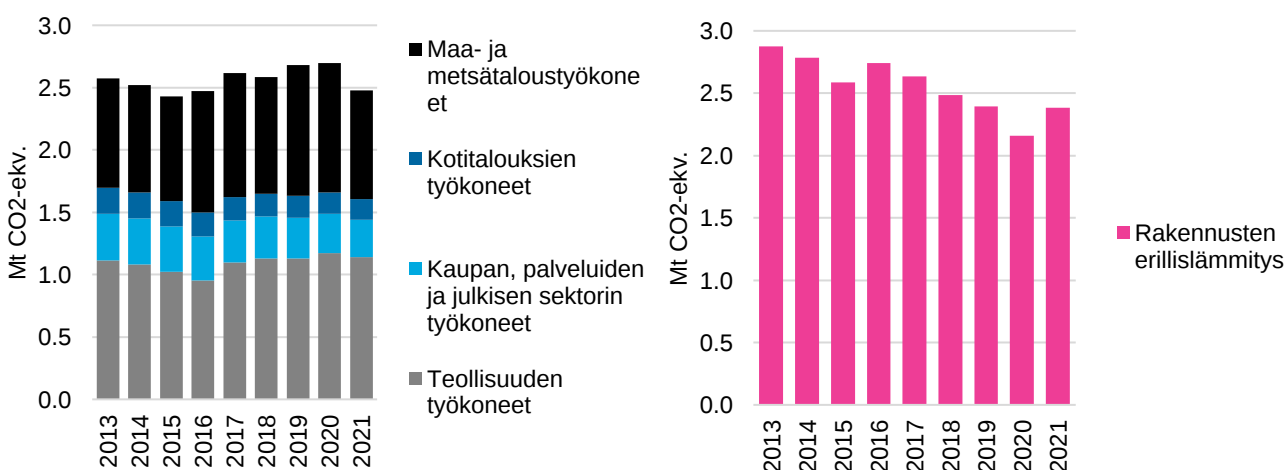
Esityksen mukaan biopolttoöljyn jakeluvuoroitetta nostettaisiin vuodesta 2026 alkaen siten, että vuonna 2030 jakeluvuoroite olisi 30 prosenttia. Esityksen tavoitteena on toteuttaa hallituksen syksyn 2021 budjettiriihen linjausta sekä KAISUn ja ilmasto- ja energiastrategian kirjauksia biopolttoöljyn jakeluvuoroitteen nostamisesta 30 prosenttiin vuonna 2030. Esityksellä tavoitellaan päästövähennyksiä taakanjakosektorilla.

Esityksen toisena tavoitteena on varmistaa, että jatkossa myös sähköverolain mukaiset verovelvolliset voivat hakea Energiavirastolta kestävyysjärjestelmän hyväksyntää osoittaakseen lämmitys- ja työkonebiokaasun kestävyuden. Esityksellä korjataan kestävyyslain ja sähköverolain välillä vallitseva epä johdonmukaisuus.

Suomen ilmastopaneelin näkemykset

Polttoöljyä käytetään pääosin rakennusten lämmitykseen sekä työkoneisiin. Kuten kuvasta 1 näkyy, työkoneiden osalta päästöt eivät ole juurikaan vähentyneet. Tämä johtuu siitä, että vähäpäästöisiä vartenotettavia vaihtoehtoja ei ole juurikaan ollut. Biopolttoöljyn jakeluvuoroite toimisi tehokkaasti työkoneiden päästöjen vähentämiseen sähköistymisen ja energiatehostumisen ohella.

Kuva 1. Polttoöljyn käytön päästöt 2013–2021 työkoneissa ja erillislämmityksessä.

Kuvasta 1 näkyy erillislämmityksen osalta taas, että rakennusten lämmitykseen muulla kuin öljyllä löytyy vartenotettavia vaihtoehtoja, joten päästövähennykset ovat sen osalta edenneet. Hallituksen esityksessä tunnustetaan hyvin, että biopolttoöljyn jakeluvuoroitteen korotusten ajoittamisella vuodesta 2026 eteenpäin päästövähennykset painottuvat työkonesektorille, sillä vuonna 2030 öljylämmityksestä on pääosin jo luovuttu ja biopolttoöljyn jakeluvuoroitteella on rakennusten erillislämmityksen päästöihin vain pieni vaikutus.

Biopohjaisten raaka-aineiden kohdalla niiden tuotannon kestävyys ja kilpailu käyttökohteiden välillä tulee huomioida ilmastopolitiikan johdonmukaisuuden ja vaikutustenarvioinnin kannalta. Hallituksen esityksessä

todetaan, että biopohjaisiin raaka-aineisiin kohdistuu kasvavaa kilpailua mentäessä kohti vuotta 2030 ja että hintavaikutukset ovat epävarmoja. Ilmastopaneeli yhtyy tähän ja korostaa, että biopohjaisten raaka-aineiden maankäyttövaikutukset on tähdellistä ottaa huomioon.

Työkoneiden kustannustehokkaat päästövähennyskeinot –selvityksen mukaan työkoneiden vuoden 2021 arvioidut päästöt ovat 2,36 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Lakiehdotuksen mukaisen BIO30b-skenaarion mukaiset työkoneiden päästöt olisivat vuonna 2030 1,64 Mt CO₂-ekv., jolloin vähennystä työkoneiden vuosittaisessa päästömäärässä olisi 0,72 Mt CO₂-ekv. Tässä kokonaisvähennyksessä on huomioitu kaikki työkonesektorin päästöihin vaikuttavat toimet ja biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen noston päästövähennysvaikutuksen arvioidaan olevan 0,42 Mt CO₂-ekv.

Arviot hintavaikutuksista: Jakeluvelvoitteen nostaminen 3 prosentista 10 prosenttiin nostaisi selvityksen tulosten mukaan polttoöljyn hintaa noin 7 prosenttia eli tarkastelussa käytetyillä hinta-arvioilla 0,08 euroa (1,15 eurosta 1,23 euroon). Jakeluvelvoitteen nostaminen 3 prosentista 30 prosenttiin taas nostaisi polttoöljyn hintaa noin 27 prosenttia eli tarkastelussa käytetyillä hinta-arvioilla 0,31 euroa (1,15 eurosta 1,46 euroon). Hinnan nousu edistää myös käytön kohdentamista paremmin.

Ilmastopaneeli korostaa, että biopolttoaineiden päästövaikutukset näkyvät taakanjakosektorin ulkopuolella ja niillä saatavat hyödyt eivät välttämättä toteudu RED II –direktiivin laskentasääntöjen mukaisena. Ne eivät pidä sisällä maankäytön epäsuoria vaikutuksia, joiden välttämisen todentaminen on hankalaa. Tämä koskee etenkin EU:n ulkopuolelta tuotavia bioraaka-aineita. Suomalaisessa raaka-ainepohjassa on myös omat ongelmansa. Kuten perustelumuiotiossa todetaan, RED II:n yleisten laskentasääntöjen mukaan kestävien uusiutuvien polttoaineiden käytönaikaiset hiilidioksidipäästöt ovat nolla, koska niiden poltosta syntyvät päästöt huomioidaan jo LULUCF (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous) -sektorilla hiilivarastojen muutoksena. Vaikka taakanjakosektorilla uusiutuvien polttoaineiden käyttö vaikuttaa täysimääräisesti hiilidioksidipäästöjä alentavasti, lopputulos näyttäytyy muun muassa puupohjaisessa parafiinisissa HVO-dieselissä pienentyvinä nieluina LULUCF-sektorissa. Tämä ei ole ongelma, jos maan tasolla LULUCF-sektorin nettonielu on EU:n tavoitteisiin nähden selvästi ylijäämäinen. Uudet LULUCF-tulokset kertovat kuitenkin, että Suomi ei pysty saavuttamaan velvoitekauden 2021–2025 EU:n LULUCF-tavoitetta ja vuoden 2030 velvoitteen toteuttaminen on tuskin mahdollista ilman muilta jäsenmailta ostettavia nieluyksiköitä.

Ilmastopaneeli katsoo, että korotus biopolttoöljyn sekoitevelvoitteeseen on keino vähentää fossiilisia päästöjä taakanjakosektorilla. Ilmastopaneeli korostaa kuitenkin, että biopolttoöljyn sekoitevelvoitteen kasvu tulisi toteuttaa vähentämällä niiden käyttöä sähköistymisen kautta liikenteessä ja voimistamalla työkoneiden sähköistymistä. Samalla tulee ryhtyä seuraamaan biopolttoöljyn alkuperää ja sen käytön vaikutuksia maankäyttösektorin lopputuloksiin. Jos kehitys on ei-toivottava maamme ilmastotavoitteiden kannalta, on ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin.